

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

Případová studie – Zadání

Nové reformy čínské ekonomiky: dopady a investiční příležitosti

Doc. Ing. Zuzana Stuchlíková, Ph.D.

2015

Tato případová studie byla zpracována v rámci projektu financovaného z Evropského sociálního fondu a prostředků Magistrátu hlavního města Prahy v rámci Operačního programu Praha – Adaptability (OPPA) s názvem Inovace studijního programu Mezinárodní ekonomické vztahy rozvojem teritoriálně a prakticky orientované specializace studentů.

**Evropský sociální fond
Praha a EU – Investujeme do vaší budoucnosti**

1. Stav a hlavní problémy čínské ekonomiky v roce 2014 a na počátku roku 2015

Čínská ekonomika rostla v letech 2002-2011 v průměru o 10,6 % ročně. Po rekordním růstu v r. 2007 zpomalila svou dynamiku, od r. 2012 již pod 8 % ročně. V r. 2014 podle čínského statistického úřadu dosáhlo tempo růstu reálného HDP 7,4 %¹, tj. o něco více, než bylo stanoveno ve 12. pětiletce (7 % ročně – **příloha 1**), a stále výrazně vyšší než u vyspělých zemí. Větší dynamiku vykazovaly např. oživující Spojené státy (2,2 % v r. 2014, v průměru 1,7 % ročně v letech 2002-2011), v případě eurozóny nebo Japonska ale tempo růstu nedosáhlo ani 1 % (v letech 2002-2011 rostla eurozóna v průměru o 1,1 % ročně, Japonsko o 0,7 %)². V následujících dvou letech by Čína měla růst cca o 7 % ročně (viz tabulku 1 a **přílohu 3**), projekce IMF ale posouvají průměrnou roční dynamiku spíše k 6,8 % v r. 2015 a k 6,3 % v r. 2016, v závislosti na stavu světové ekonomiky i průběhu ohlášených reforem.³

V rámci rozvíjejících se trhů patří Čína dlouhodobě mezi nejdynamičtější ekonomiky. Podobně rychle rostla v r. 2014 např. Indie (podle odhadů o 5,4 %), která zahájila pod vedením premiéra Módího další kolo strukturálních reforem, mířících na zlepšení podnikatelského prostředí a rozvoj investic, na zvýšení životní úrovně, reálných příjmů a celkové spotřeby v zemi. Brazílie naopak bojovala v r. 2014 s recesí (roční tempo růstu reálného HDP dosáhlo pouze 0,3 %), silným znehodnocením měny, relativně vysokou inflací i rostoucím sociálním napětím. Ruská ekonomika se, s ohledem na události po ruské anexi Krymu a prudkém poklesu cen ropy, propadá do recese (HDP z r. 2014 vzrostl také jen o 0,3 %), spojené s deprecací měny, růstem spotřebitelských cen a dalšími vážnými problémy.⁴

Tabulka č. 1: Čína – vybrané makroekonomické ukazatele, 2001-2016, v %

Ukazatel	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16
Tempo růstu reálného HDP (%)	8,3	9,1	10,0	10,1	11,3	12,7	14,2	9,6	9,2	10,5	9,3	7,7	7,7	7,3	7,1	6,9
Index spotřebitelských cen (%)	0,3	-0,7	1,1	3,8	1,8	1,6	4,8	5,9	-0,7	3,2	5,5	2,6	2,6	2,1	2,6	3,0
Saldo veřejných rozpočtů (% HDP)	-1,6	-1,6	-1,2	-0,4	-0,2	0,5	2,0	0,9	-1,1	-0,7	0,1	-0,2	-0,6	-1,1	-1,3	-1,3
Bilance běžného účtu plat. bilance (% HDP)	1,3	2,4	2,6	3,6	5,9	8,5	10,1	9,3	4,9	4,0	1,9	2,6	2,0	2,4	2,8	2,8

Pramen: OECD (2014a), s. 281, op. cit.

Poznámka: Údaje v letech 2014-2016 jsou odhadované.

¹ NBS (2015a). Preliminary Accounting Results of GDP in 2014. Peking: National Bureau of Statistics of China, www.stats.gov.cn/english/PressRelease/201501/t20150122_672565.html.

² OECD (2014a). OECD Economic Outlook: Vol. 2014/2, http://dx.doi.org/10.1787/eco_outlook-v2014-2-en, s. 6, 11.

³ IMF (2015). *World Economic Outlook Update – January 2015*, www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/update/01/pdf/0115.pdf.

⁴ OECD (2014a), op. cit.

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

Mezi nejobávanější makroekonomické problémy Číny patří možný kolaps realitního trhu, který táhne dolů i řadu návazných sektorů (včetně výroby oceli, cementu apod.) a celkové investice v ekonomice. Tempo růstu investic do fixních aktiv v r. 2014 kleslo z meziročního růstu ve výši 17,9 % v lednu 2014 na 15,7 % v prosinci. Téměř 19 % všech investic do fixních aktiv přitom tvořily investice do realit.⁵ Pokles realitního trhu, který se projevuje mj. v omezování nákupů a strmě klesajících cenách nových bytů a domů, však byl zatím kompenzován vyššími investicemi do infrastruktury a zemědělství. Někteří autoři ale označují vývoj v r. 2014 pouze za další sestupnou fázi v rámci běžných cyklů na realitním trhu. Poslední cyklus skončil na konci r. 2013, od té doby mají ceny tendenci klesat, což souvisí i s předcházejícími vládními zásahy, částečně utlumujícími celkovou investiční aktivitu (**příloha 2**).⁶

Expanze realitního trhu v posledních letech byla spojena s nárůstem příjmů, spekulacemi i tlakem na další urbanizaci ze strany vlády. Čína patří mezi země s nejrychlejším postupem urbanizace na světě, podle OECD žilo ve městech v r. 2013 dokonce 730 mil. Číňanů. Milionová města, jako jsou např. Changshu nebo Hangzhou, mezi lety 2000-2010 zdvojnásobila svou rozlohu. Extrémně rychlou expanzí prochází i ústí Perlové řeky na jihu Číny, která je už dnes největší urbanizovanou oblastí světa dle rozlohy i celkové populace. K rychlému růstu měst dochází i v jiných zemích Asie a světa, nicméně v Číně jde z velké části o záměrný, ambiciózní projekt, spojený s velmi aktivní účastí vlády. I přes vládní plány je proces částečně brzděn existencí řady překážek pro pohyb lidí, zejména registračního schématu hukou, které reguluje přístup venkovského obyvatelstva k městským službám, sociálnímu zabezpečení, omezuje i možnost koupě bytu. Číňané migrující za prací jsou ve městech často znevýhodňováni, změnit venkovské hukou na městské je pro ně téměř nemožné.⁷

Stále větší pozornost je také věnována rostoucímu zadlužení místních vlád a zadlužení domácností a firem. Celkový deficit veřejných rozpočtů se pohyboval v r. 2014 kolem 1 % HDP, celkový hrubý veřejný dluh kolem 50 % HDP, většina deficitů a zadlužení ovšem připadala na vrub provinciálních a nižších vlád (dluh centrální vlády je odhadován na cca 20 % HDP). Místní vlády nesou na svých bedrech značnou část veřejných výdajů, na druhé straně závisí na daňových transferech z centrální vlády a mají pouze omezenou daňovou autonomii (ve smyslu výběru vlastních daní a podílu na celkových vybraných daních). Místní vlády mají

⁵ NBS (2015a), op. cit.

⁶ LI-GANG LIU (2014). *Is China's Property Market Heading toward Collapse?* Peterson Institute for International Economics, August 2014, www.iie.com/publications/interstitial.cfm?ResearchID=2656.

⁷ OECD (2014b). *China – Structural Reforms for Inclusive Growth*. Better Policies Series. Paříž: OECD, www.oecd.org/china/2014-03-China-report-EN.pdf.

možnost prodávat každý rok určitý podíl městské půdy pro potřeby výstavby. Tyto prodeje pak většinou financují rozvoj místní infrastruktury, nelze je ale použít pro financování spotřeby. Provincie si tak musí stále více zdrojů půjčovat, např. skrze emise dluhopisů. I zde však jsou značné rozdíly mezi jednotlivými oblastmi, např. provincie nebo municipality Šanghaj, Chongqing, Qinghai a Tianjin v r. 2013 vykazovaly zadlužení ve výši 60-75 % místního HDP, oproti tomu tržněji orientované provincie Guangdong, Fujian nebo Shandong pouze 10-25 % zdejšího HDP. Podle OECD tyto velké rozdíly v zadlužení poukazují i na význam politické volby, tedy nevhodnou rozpočtovou politiku některých místních vlád.⁸

Vedle nárůstu bankovních půjček je pro Čínu v posledních letech typická expanze úvěrování z mimo-bankovních zdrojů, které podle odhadů narostlo po zpřísnění měnové politiky po úvěrovém boomu v letech 2009-2010, na 70 % HDP⁹, a stalo se nejrychleji rostoucím segmentem celého finančního sektoru. V r. 2013 tak bylo téměř 43 % veškerých úvěrů poskytnuto mimo bankovní sektor, v tzv. šedém bankovníctví.¹⁰ Evidentní je rostoucí nebankovní zadlužení realitních společností a developerů, stejně jako čínských domácností. Šedého bankovníctví využívají ovšem i státní podniky a místní vlády.

I přes zpomalování ekonomiky a exportů (v r. 2014 vzrostly o 6,1 % oproti 7,9 % o rok dříve) a zásadní apreciaci reálného efektivního měnového kurzu v posledních letech (cca o 30 % od r. 2007).¹¹ Čína dále vykazuje přebytek běžného účtu platební bilance (viz tabulku 1 a **přílohu 3**). Pozitivní je i silný růst sektoru služeb, který již tvoří největší část čínského produktu (48,2 % v r. 2014) a stále významnější měrou se podílí na zaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti ve městech zůstává podle oficiálních statistik na relativně nízké úrovni (kolem 4 %), pod kontrolou je i inflace (kolem 2-3 %).¹²

Novinkou roku 2014 je, že vývoz čínských přímých zahraničních investic (PZI) poprvé převýšil jejich dovoz. Čínské PZI v zahraničí dosáhly rekordní hodnoty, cca 120 mld. USD (dovoz PZI představoval 119,6 mld. USD), tj. nárůst o 10 % oproti r. 2013. Stále více čínských společností investuje do kvalitnějších, nefinančních projektů, do nových a náročných sektorů, včetně pokročilejších technologií, potravinářského průmyslu, realit, dopravního sektoru,

⁸ OECD (2014b), s. 23, op. cit.

⁹ OECD (2014a), s. 44, op. cit.

¹⁰ OECD (2014b), s. 20, op. cit.

¹¹ IMF (2014). 2014 Article IV Consultation – Staff Report – China. IMF Country Report No. 14/235, www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr14235.pdf, s. 16.

¹² NBS (2015b). China Statistical Yearbook 2014. Peking: National Bureau of Statistics of China, www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2014/indexh.htm.

strojírenství a služeb. V r. 2014 byl např. vytvořen společný podnik čínské společnosti Dongfeng Motor Group (druhý největší čínský producent automobilů) a francouzské PSA Peugeot Citroën. Obdobně čínské Lenovo koupilo od americké technologické společnosti Google výrobce mobilních telefonů Motorola Mobility. Viditelně narůstá i aktivita soukromých podniků na úkor zahraničních investic čínských státních podniků.¹³

Čínská vláda v r. 2014 přistoupila k programům pro stimulaci růstu – investic i domácí spotřeby. Snahou centrální banky bylo snížit úrokové sazby a uvolnit pravidla pro úvěrování skrze hypotéky (včetně zjednodušení nákupů druhé a třetí nemovitosti nebo nižších povinných rezerv u venkovských bank a menších finančních institucí, zaměřených na malé a střední podniky) a tím podpořit stagnující realitní trh (**příloha 2**). V oblasti fiskální vláda pokračovala s fiskálními stimuly, zejména skrze investice do městské infrastruktury, usnadnění podnikání pro malé a střední podniky a rozvoje sociální oblasti. Byl přijat i zákon, který by měl od r. 2015 omezovat množství a objem dluhopisů, které mohou místní vlády vydávat, aby se tak zamezilo jejich rychlému zadlužování a růstu nákladů na obsluhu stávajícího dluhu (viz část 3).

Postupně klesající dynamika Číny vyvolává diskuse o tom, zda jde o projev ekonomických a sociálních problémů posledních let a tzv. tvrdé přistání (*hard landing*) nebo o přesun k udržitelnější dynamice ekonomiky v pokročilejší fázi ekonomického rozvoje. Prezident Xi v listopadu 2014 označil mírně klesající dynamiku HDP jako „nový normál“, spojený se zlepšující se ekonomickou strukturou (s větším podílem terciálního sektoru a domácí spotřeby) a rostoucím významem inovací namísto nadměrného využívání zdrojů.¹⁴

V případě, že by opravdu došlo k vážnému kolapsu realitního trhu nebo jiné zásadní nestabilitě v zemi, dalo by se očekávat znatelné zpomalení čínské ekonomiky, asijských zemí i celé světové ekonomiky. Podle OECD by zpomalení růstu domácí poptávky v Číně o 2 procentní body (a tím i omezení importu) po dobu dvou let mohlo vést k poklesu růstu HDP v zemích OECD o 0,1-0,2 procentní body, přičemž u Japonska a emerging markets by propad byl výraznější.¹⁵ Kromě přímých obchodních dopadů by se ale oslabení čínské ekonomiky odrazilo i v nárůstu celkové nejistoty a oslabení finančních trhů, v poklesu cen akcií a zprostředkovaně v dalším oslabování růstové dynamiky ve světové ekonomice. Čína je rovněž jedním

¹³ KPMG (2015). China Outlook 2015. KPMG China, www.kpmg.com/CN/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/China-Outlook-2015-201501-v1.pdf.

¹⁴ XINHUANET (2014). Xi's "new normal" theory. Xinhuanet.com, 9 November, http://news.xinhuanet.com/english/china/2014-11/09/c_133776839.htm.

¹⁵ OECD (2014a), s. 45, op. cit.

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

z nejdůležitějších spotřebitelů a hráčů na světových komoditních trzích. I zde se dá očekávat propad cen v případě poklesu čínské poptávky, s negativními efekty na producentské země.

2. Nové vedení Komunistické strany Číny a jeho reformní vize

Čína bude v r. 2015 finišovat s aplikací reformu a opatření navržených v rámci dvanáctého pětiletého plánu na období 2011-2015 (**příloha 1**). V r. 2016 bude zahájena nová pětiletka, vedle ní pak vzniká i řada dlouhodobých a komplexnějších plánů, často směřujících ve svých cílech do r. 2020 nebo dále.

Důležité reformy, nové politiky a iniciativy jsou ohlašovány většinou na Třetím plenárním zasedání Ústředního výboru Komunistické strany Číny (Communist Party of China, CPC), na podzim daného roku. Obdobně byla vyhlášena např. první vlna reformu a otevírání se světu pod vedením Deng Xiaopinga v prosinci 1978 (11. Ústřední výbor) nebo oficiální cíl vybudovat „socialistickou tržní ekonomiku“ v listopadu 1993 (14. Ústřední výbor). V listopadu 2013 představitelé CPC na Třetím plenárním zasedání 18. sjezdu Ústředního výboru, již pod vedením Xi Jingpinga, začali hovořit o komplexních a hlubokých změnách celé ekonomiky. Je třeba ale zdůraznit, že tyto reformy nejsou zcela nové, jsou připravovány dlouhodobě, v zájmu kontinuity přijímaných opatření navazují i na iniciativy předchozích vlád a vrcholných představitelů CPC.

Ústřední výbor Komunistické strany je orgán, který se schází v době, kdy nezasedá formálně nejvyšší orgán CPC, tedy Národní kongres nebo Všelidový sjezd strany. Všelidový sjezd se koná v pětiletých intervalech – vzhledem k těmto intervalům a velikosti shromáždění však jde spíše o symbolické sjezdy, které oficiálně posvěcují vize a politiky Ústředního výboru. Členové Ústředního výboru jsou voleni na pět let Všelidovým kongresem a samotný Ústřední výbor pak volí členy dalších důležitých orgánů CPC, především politbyro, Stálý výbor politbyra Komunistické strany a generálního tajemníka Ústředního výboru. Členství v těchto orgánech se překrývá i s funkcemi vládními.

Xi Jinping je nejen generálním tajemníkem CPC, členem Politbyra a jeho Stálého výboru, ale také prezidentem ČLR a zaujímá nejvyšší vojenské funkce. Patří mezi tzv. pátou generaci vůdců, na podzim 2012 nahradil ve vedení Komunistické strany Hu Jintaa. Hu Jintao byl po svém odchodu z vedení CPC i země kritizován jako příliš konzervativní politik, který nedokázal dostatečně využít silného růstu ekonomiky a prosadit důležité reformy nebo zabránit

Evropský sociální fond

Praha a EU – Investujeme do vaší budoucnosti

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

rozvoji některých závažných problémů, mezi které patří nedostatečná restrukturalizace ekonomiky, regionální nerovnoměrnosti v rozdělování příjmů, stárnutí populace, zhoršující se životní prostředí, špatná energetická bilance, chybějící střední třída atd. Prezident Xi oproti Huovi soustředí ve svých rukou více funkcí, má bezprecedentně silný mandát a je autoritativnější osobou, v některých ohledech srovnatelnou s Mao Zedongem a jeho postavením v prvních dekadách po vzniku ČLR. Prezident Xi se snaží posílit domácí ekonomiku, upevnit vnitropolitickou stabilitu i význam Číny v Asii a Tichomoří a na mezinárodní scéně obecně.

Nový prezident je také spojován s myšlenkou tzv. čínského snu (*Chinese Dream*). Tento termín údajně poprvé použil v listopadu 2012, po svém zvolení do funkcí ve vedení Komunistické strany. Poté ho začal používat ve svých projevech, stejně tak ho stále častěji zdůrazňují domácí a zahraniční média. Samotný prezident čínský sen popisuje jako potřebu národního oživení, zlepšení kvality života, prosperity, budování lepší společnosti i posilování na mezinárodní scéně. Čínský sen může mít více dimenzí (národní, osobní, historickou, globální), v některých ohledech se tyto dimenze i kříží, např. pokud jde o osobní čínský sen ve smyslu vyšší životní úrovně a bohatství. To může jít proti tradičnímu upřednostňování kolektivního rozvoje.¹⁶ Významný čínský politický časopis *Qiushi*, zaměřený na teoretické analýzy vnitropolitického vývoje Číny, však při pokračujícím studiu výkladu tohoto termínu zdůrazňuje spíše obecné aspekty rozvoje čínské prosperity, a to na základě kolektivního úsilí, pokračování v budování socialismu s čínskými rysy a posilování národní slávy.¹⁷

3. Reformy ohlášené vedením Komunistické strany Číny v roce 2013

Reformy ohlášené na podzim r. 2013 byly shrnuty v podrobném „Rozhodnutí Ústředního výboru o některých závažných otázkách kolem všestranného prohloubení reform“, dále jen „Rozhodnutí“ (*The Decisions by the Central Committee of the CPC on Some Major Issues Related to Comprehensive and Profound Reform*).¹⁸ Ústředním motivem změn je snaha posílit tržní principy fungování čínské ekonomiky a společnosti – zejména s cílem omezování restrikcí pro podnikání v jednotlivých odvětvích, dalšího posílení cenového mechanismu (postupně

¹⁶ CHINA DAILY (2014). Background: Connotations of Chinese Dream. 2014-03-05. www.chinadaily.com.cn/china/2014npcandcpc/2014-03/05/content_17324203.htm.

¹⁷ LIU QIBAO (2014). Studying and Implementing the Guiding Principles of Xi Jinping's Important Speeches. *Qiushi Journal*, roč. 6, č. 4, http://english.qstheory.cn/2014-11/02/c_1113077687.htm.

¹⁸ CHINA DAILY (2013). The Decision on Major Issues Concerning Deepening Reforms in brief. November 16, 2013, www.china.org.cn/china/third_plenary_session/2013-11/16/content_30620736.htm.

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

eliminování intervencí státu při určování cen vody, elektřiny, dopravy, telekomunikací atd.), další decentralizace a minimalizace intervencí na úrovni mikroekonomické. Otevřenější trhy by měly zvýšit efektivitu rozdělování zdrojů a uvolnit bariéry pro růst potenciálního produktu čínské ekonomiky v následujících deseti až dvaceti letech a celkově posílit konkurenceschopnost země.

Rozhodnutí se věnuje většině zásadních otázek a problémů čínské ekonomiky a společnosti. Mezi nejdůležitější oblasti, které jsou v Rozhodnutí sledovány, patří: fiskální reformy, pozemkové reformy, opatření týkající se fungování státních podniků (State-owned Enterprises, SOEs), další rozvoj urbanizace, uvolňování systému hukou, liberalizace finančního sektoru a urychlení zavádění konvertibility měny, uvolnění regulace porodnosti, rozvoj penzijního, vzdělávacího i inovačního systému a řady další sektorů ekonomiky (viz také **příloha 5**).

Jedním z velkých problémů současné Číny jsou rostoucí fiskální nerovnováhy, zejména na straně místních rozpočtů. Jak bylo uvedeno výše, provinciální vlády vykazují nedostatečné příjmy, zatímco jejich výdaje dále rostou, často netransparentně. Zvýšený tlak na monitorování a transparentnost místních výdajů souvisí i s intenzivním bojem proti korupci v posledních letech. Na straně příjmů je snaha zvýšit daňové příjmy na místní úrovni. U konkrétních daní pak je např. cílem nahradit obchodní daň daní z přidané hodnoty (DPH) ve všech sektorech do konce r. 2015, s cílem zamezit dvojímu zdanění, snížit daňovou zátěž podnikání, podpořit rozvoj stále důležitějšího sektoru služeb a rozvoj nových typů podnikání.¹⁹ Vedle DPH, jež prochází úpravami již od r. 2012 (nejprve v rámci pilotního programu v Šanghaji, jež byl rozšířen v r. 2013 na celou Čínu), je pozornost upřena i na další typy daní (včetně zavedení majetkových daní, které by mj. mohly snížit závislost provinciálních vlád na prodeji půdy) a odstranění nadbytečných a netransparentních administrativních poplatků různého typu. S ohledem na boj za zlepšení kvality životního prostředí roste tlak na zavedení environmentální daň, zaměřené především na velké znečišťovatele.

Stát experimentuje i s převodem některých dosavadních pravomocí centra na místní úroveň tak, aby výkon těchto pravomocí byl efektivnější. Týká se to i reform v zemědělství, z nichž některé jsou testovány od r. 2013 v severovýchodní provincii Heilongjiang (např. v rámci rozsáhlých pastvin na planině Songnen), kde jsou zaváděny moderní metody a technologie, mj. produkce „zelených“ potravin na velkých komerčních farmách. S ohledem na přetrvávající

¹⁹ LI KEQIANG (2014). On Deepening Economic Reform. Qishi Journal, roč. 6, č. 4, http://english.qstheory.cn/2014-11/02/c_1113067968.htm.

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

kolektivní vlastnictví půdy v Číně jde o důležitý krok, na jehož základě by mohlo být v budoucnu i v dalších částech země uvolněno nakládání s půdou, tedy mohla by být zavedena pro farmáře možnost prodat, pronajmout nebo převést půdu. Dnes patří tato opatření mezi klíčová, ale zároveň nejkontroverznější, odmítaná místními vládami, které často závisejí na příjmech z prodeje půdy developerům. V případě, že by se podařilo pilotní model a postupnou privatizaci venkovské půdy rozšířit do celé země, mohla by výrazně vzrůst zemědělská produkce i její kvalita, stejně jako příjmy zemědělců.

Státní podniky, tedy podniky plně nebo většinou vlastněné centrální vládou nebo vládami na nižších administrativních úrovních, mají doznat dalších zásadních změn, co se týká jejich fungování v oblasti sociálního zabezpečení, inovací nebo vztahu k národní bezpečnosti. Podle Rozhodnutí by měly být eliminovány veškeré formy administrativních monopolů, umožněn vstup soukromého kapitálu do státních podniků a celkově posílena konkurence v ekonomice fungující stále více na bázi tržního mechanismu.²⁰ Očekává se privatizace některých podniků, SOEs by měly rovněž více přispívat ve formě dividend do veřejných rozpočtů, zejména do stále velmi slabého sociálního systému. Např. v r. 2012 SOEs pod kontrolou centrální vlády vyplácely na dividendách státu pouze 8,6 % z celkových zisků a většina odvodů jim navíc byla vrácena zpět ve formě různých subvencí.²¹

Na čínský bankovní sektor, který je základem zdejšího finančního sektoru, je nahlíženo jako na zdroj stability i potenciálních slabin celé ekonomiky, i když podle hlavních ukazatelů, např. podílu špatných úvěrů nebo rentability, patří mezi ty relativně zdravé. Rozvoj ekonomiky však může brzdit přílišná regulace a koncentrace – čínský bankovní sektor je zaměřený především na financování velkých a státních podniků. Vláda tedy začala v Rozhodnutí mluvit o uvolňování podnikání u malých a středních bank, specializovaných finančních institucí na lokální úrovni nebo o rozvoji financování v sektoru zemědělství. Je třeba eliminovat také limity úrokových sazeb, resp. zvýšit autonomii finančních institucí při určování úrokových sazeb. Premiér Li Keqiang také v říjnu 2014 zdůraznil potřebu vytvořit systém pojištění vkladů pro lepší ochranu vkladatelů a rozvoj soukromých bank, které na sebe dosud často přejímaly značné riziko při poskytování stále nových půjček v zostřujícím se konkurenčním boji na trhu. Ohlášený návrh by měl být uveden do praxe v r. 2015 a měl by pokrývat téměř všechny čínské vkladatele, s výjimkou vkladů většího rozsahu a vkladů u zahraničních bank působících v Číně.

²⁰ China Daily (2013), op. cit.

²¹ KPMG (2014). China 360, roč. 2, www.kpmg.com/CN/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Newsletters/China-360/Pages/China-360-Volume-2-201405.aspx.

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

Rozvoj urbanizace tvoří jeden z hlavních cílů 12. pětiletého plánu (**viz příloha 1**) i dlouhodobých plánů a reforem, je na něj nahlíženo jako důležitý stimul a předpoklad pro celkovou ekonomickou transformaci čínské ekonomiky. V reakci na Rozhodnutí Státní rada v březnu 2014 ohlásila nový plán urbanizace do roku 2020, který se má zaměřit na kvalitnější život ve městech, zlepšení energetické efektivity, ochranu životního prostředí a další problematické oblasti. I zde je viditelný větší důraz na zvýšení míry urbanizace v centrální a západní části země. Nemalý vliv na podobu urbanizace budou mít i zmiňované plány na uvolnění regulace nakládání s půdou a také systému hukou. Podle Rozhodnutí by vláda měla zcela uvolnit pohyb osob směrem do malých měst. Přísná kontrola pravděpodobně nadále zůstane u migrace do velkých měst a megaměst.

Část navrhovaných reforem je mířena na další rozvoj ekonomických vztahů se zahraničím, tedy zahraničního obchodu i investičních toků. I přes dlouhodobé uvolňování domácího trhu a omezování překážek pro příliv zahraničního kapitálu Čína nadále patří mezi nejvíce regulované trhy. Příliv zahraničních investic je pod silnou kontrolou, podléhá četným administrativním procedurám a řada odvětví je pro zahraniční investory stále uzavřena. Pilotní zóna volného obchodu v Šanghaji (*China Shanghai Pilot Free Trade Zone*) se stala určitou předzvěstí nového přístupu, kdy je v dané zóně stanoven a testován tzv. negativní seznam investic. V případě, že určitý typ podnikání není na tomto seznamu uveden, není ze strany zahraničního investora třeba žádat o povolení investice. Zahraniční investor podléhá principu národního zacházení a může začít v Šanghaji podnikat výrazně rychleji a s nižšími náklady. Obdobný přístup by měl být zaveden i v dalších částech země, na základě návrhu zákona z ledna 2015 (*Draft Foreign Investment Law*), který by měl nahradit dosavadní legislativu upravující příliv zahraničních investic.

Vedle způsobu přijímání PZI jde i o regionální podporu tak, aby zahraniční investice směřovaly více do centrálních a západních částí Číny, do sektoru služeb a high-tech produkce. V r. 2014 připadlo na východní Čínu téměř 82 % veškerých dovezených PZI oproti 85 % v roce 2010.²² Vedle cílené vládní politiky zahraniční společnosti vidí v preferovaných regionech také nižší náklady na práci, výrazně se zde zlepšuje kvalita infrastruktury a důležitá je i rychlá růstová dynamika regionů. Z hlediska odvětvového bude na základě Rozhodnutí zjednodušen přístup zahraničních investorů k finančním službám v Číně, otevírají se nové možnosti pro investování

²² KPMG (2015). China Outlook 2015, www.kpmg.com/CN/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/China-Outlook-2015-201501-v1.pdf, s. 27.

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

např. v sektoru zdravotnictví. Rovněž zde byl v r. 2014 ohlášen vznik pilotního programu v sedmi největších městech a hlavních provinciích, který umožňuje založení nemocnice zahraničním investorem ze 100 %. S ohledem na očekávané rychlé stárnutí čínské populace tak rostou zásadně investiční příležitosti v tomto sektoru. Mezi vládní priority patří i projekty tzv. Nových Hedvábných stezek („Silk Road Economic Belt“ a „21st Century Maritime Silk Road“), které mají vytvořit významná partnerství s řadou strategických oblastí Střední Asie, jihovýchodní Asie, s Indií apod. U čínských investic v zahraničí má dojít k zkvalitňování investic (preference odvětví s vyšší přidanou hodnotou), zjednodušení povolenacích atd.

V oblasti zahraničního obchodu je věnována pozornost uzavírání regionálních integračních dohod s důležitými partnery (**příloha 4**), které jsou považovány za efektivnější formu liberalizace, než tomu je v případě mnohostranné liberalizace na úrovni WTO. Ve vládních dokumentech z r. 2014²³ je jmenováno především uzavření zóny volného obchodu s Austrálií, Jižní Koreou nebo Radou pro spolupráci v Zálivu (GCC), stejně jako pokrok v jednáních o bilaterálních investičních dohodách s USA a EU. Komplexní obchodní a investiční dohoda s Austrálií byla přitom uzavřena již v listopadu 2014, s cílem eliminovat cla ve vzájemném obchodu a usnadnit investiční toky.

Premiér Li Keqiang v říjnu 2014 zdůrazňoval potřebu hlubokých, ale dobře promyšlených a navržených reforem. Ve svém textu pro časopis Qiushi se odkazoval mj. na reformy Deng Xiaopinga, který prosazoval postupné a pragmatické uvolňování ekonomiky. I nyní se dá očekávat pragmatický přístup, částečné reformy, prováděné na bázi experimentů, zpočátku jen v několika málo regionech (a v případě úspěchu rozšiřované do dalších částí země).

Již se také objevují scénáře dalšího vývoje čínské ekonomiky v závislosti na rychlosti implementace navrhovaných reforem. Podle IMF by rychlý reformní proces mohl zpomalit růst reálného HDP Číny v krátkodobém horizontu o cca 0,5 procentního bodu, zejména kvůli přizpůsobovacím procesům ve fiskální oblasti a očekávanému růstu úrokových sazeb. V delším období by však měl reálný příjem a soukromá spotřeba urychlit, měly by být omezeny fiskální nerovnováhy (především zadlužování místních vlád) i zpomalen růst úvěrů. Ekonomika by tak pravděpodobně rostla o něco pomaleji, ale udržitelněji, což je žádoucí i pro celou globální ekonomiku.²⁴

²³ LI KEQIANG (2014), op. cit.

²⁴ IMF (2014), s. 39. op. cit.

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA
ADAPTABILITA

Otázky a úkoly pro diskusi:

1. Shrňte současný stav čínské ekonomiky – v jaké fázi hospodářského cyklu se nachází a proč (jaké faktory ekonomiku posilují nebo naopak oslabují)?
2. Které z ekonomických, sociálních, příp. jiných problémů dnešní Číny považujete za nejzávažnější – tj. které nejvíce ohrožují udržení dostatečně vysoké růstové dynamiky?
3. Zhodnoťte, v jakých oblastech se liší reformy navržené v r. 2013 oproti cílům a opatřením 12. pětiletého hospodářského plánu (2011-2015)? Které body 12. pětiletky se dle vašeho názoru nepodařilo v uplynulém období naplnit a proč?
4. Popište základní principy reforem navržených v r. 2013. Ve kterých oblastech bude dle Vašeho názoru vláda postupovat rychleji (tj. opatření k provedení daných reforem provede v krátkodobém horizontu) a ve kterých naopak pomaleji a proč?
5. Jaké nové obchodní a investiční příležitosti (pro čínské i zahraniční podniky) dle Vašeho názoru vyplývají z navrhovaných reforem?
6. Jaké nové obchodní a investiční příležitosti vyplývají z navrhovaných reforem pro české společnosti? Které české výrobky a firmy by se mohly díky liberalizaci čínského trhu v uvedených oblastech na čínském trhu lépe prosadit?

Úkoly pro domácí zpracování:

1. Dohleďte v čínském i zahraničním tisku (China Daily, Xinhuanet) a doporučených zdrojích (OECD, IMF, KPMG, McKinsey apod.), které z navrhovaných reforem (2013) byly již provedeny, příp. jaká opatření byla přijata a jak jsou hodnocena.
2. Vyhleďte na stránkách čínského statistického úřadu (např. China Statistical Yearbook 2014, www.stats.gov.cn/tjsj/ndsj/2014/indexeh.htm), v doporučených databázích OECD a IMF aktuální statistická data dokumentující stav čínské ekonomiky.
3. Doplňkový úkol: Zpracujte názorovou esej (na cca 2 normostrany) ohledně dalšího směřování čínské ekonomiky – mohou provedené/navrhované reformy opravdu pomoci posílit čínskou ekonomiku, její konkurenceschopnost? Mohou tyto reformy pomoci Číně vymanit se z tzv. pasti středního příjmu?

Příloha 1: Hlavní cíle 12. pětiletého hospodářského plánu Číny (období 2011-2015)

Key economic targets

- Annual GDP growth: 7%
- Increase urbanisation from 47.5% to 51.5%
- Increase service sector contribution to GDP by four percentage points, from 43% to 47%
- Increase spending on R&D to 2.2% of GDP
- Hold inflation (CPI) at or below 4% per year

Key non-economic targets

- Increase non-fossil fuel use to 11.4%
- Reduction of energy use per unit of GDP: 16%
- Reduction of CO₂ emissions per unit of GDP: 17%
- Increase forest coverage by 21.66%
- Decrease pollutants COD and sulfur dioxide by 8% each

Income targets

- Disposable income of urban residents: increase over 7% per year
- Net income of rural residents: increase over 7% per year

Economic targets that will impact consumption

- Annual GDP growth: 7%
- Increase urbanisation from 47.5% to 51.5%
- Hold inflation (CPI) at or below 4% per year
- Create 45 million new urban jobs

Social welfare targets: indirect effect on consumer markets

- Housing target: build 36 million units of low-income housing
- Urban pension target: 357 million people covered
- Health insurance target: 70% payment of medical bills

Key themes

- Sustainable growth
- Moving up the value chain
- Reducing disparities
- Scientific development
- Environmental protection
- Energy efficiency
- Domestic consumption

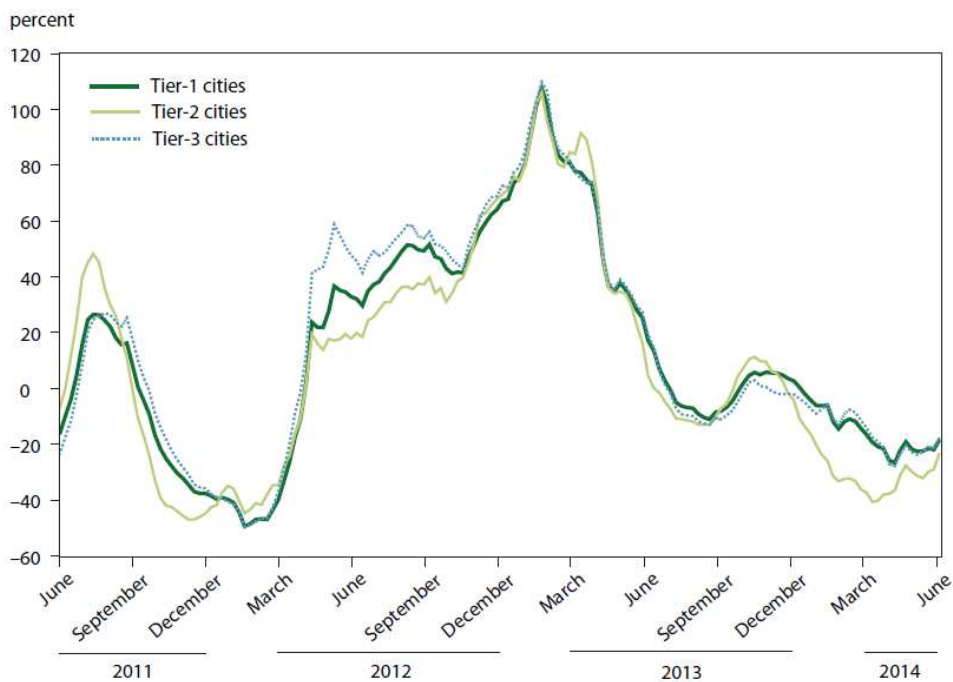
China's 12th Five-Year Plan: Seven Priority Industries

- 1 New energy**
 - Nuclear, wind and solar power
- 2 Energy conservation and environmental protection**
 - Energy reduction targets
- 3 Biotechnology**
 - Drugs and medical devices
- 4 New materials**
 - Rare earths and high-end semiconductors
- 5 New IT**
 - Broadband networks, internet security infrastructure, network convergence
- 6 High-end equipment manufacturing**
 - Aerospace and telecom equipment
- 7 Clean energy vehicles**

Pramen: KPMG (2011), www.kpmg.com/cn/en/issuesandinsights/articlespublications/publicationseries/5-ears-plan/Pages/default.aspx.

Příloha 2: Vybrané indikátory čínského realitního trhu

Figure 1 New home sales by city size, June 2011–June 2014 (three-month moving average, year over year)

Pramen: LI-GANG LIU (2014), op. cit.

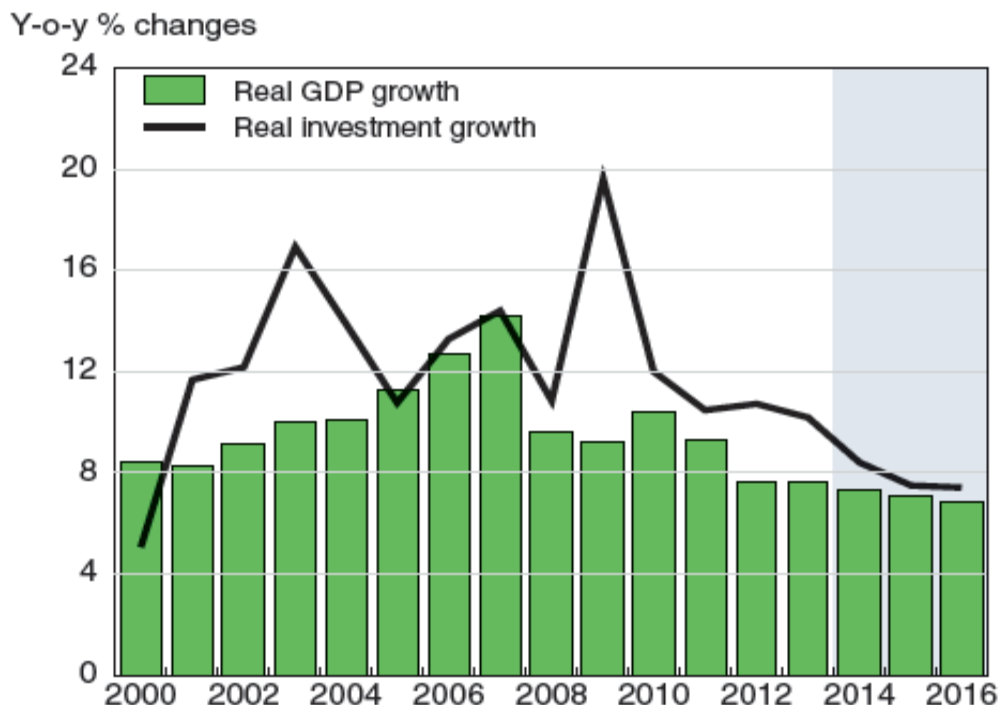
Figure 14 Property price index, 2005–14

Sources: CEIC Data; Liu and Zhou (2014).

Pramen: LI-GANG LIU (2014), op. cit.

Příloha 3: Vývoj reálného HDP, investic a ukazatelů vnější rovnováhy

Pramen: OECD (2014a), op. cit.

	2012	2013	2014	2015	2016
	\$ billion				
Goods and services exports	2 248.3	2 425.0	2 553.8	2 765	2 975
Goods and services imports	2 016.5	2 189.6	2 266.6	2 404	2 581
Foreign balance	231.8	235.4	287.2	360	394
Net investment income and transfers	- 16.5	- 52.6	- 50.0	- 57	- 57
Current account balance	215.4	182.8	237.2	303	336
	Percentage changes				
Goods and services export volumes	5.3	8.6	6.2	7.9	6.9
Goods and services import volumes	6.3	10.7	5.5	5.5	6.6
Export performance ¹	1.8	5.8	3.6	3.2	1.0
Terms of trade	2.8	1.3	1.0	- 0.2	0.0

1. Ratio between export volume and export market of total goods and services.

Pramen: OECD (2014a), op. cit.

Příloha 4: Hlavní obchodní partneři Číny

Total Goods: Top trading partners 2013

Source Eurostat IMF

Imports			Exports			Total trade		
Partner	Value (Mio €)	Share in World (%)	Partner	Value (Mio €)	Share in World (%)	Partner	Value (Mio €)	Share in World (%)
World	1,492,869	100.0	World	1,695,108	100.0	World	3,187,976	100.0
1 European Union ...	168,489	11.3	1 Hong Kong	295,128	17.4	1 European Union ...	428,648	13.4
2 South Korea	140,236	9.4	2 USA	282,959	16.7	2 USA	395,664	12.4
3 Japan	124,392	8.3	3 European Union ...	260,159	15.3	3 Hong Kong	307,570	9.6
4 USA	112,705	7.6	4 Japan	114,954	6.8	4 Japan	239,346	7.5
5 Australia	70,208	4.7	5 South Korea	69,914	4.1	5 South Korea	210,150	6.6
6 Malaysia	46,050	3.1	6 Russia	38,040	2.2	6 Australia	99,006	3.1
7 Switzerland	43,037	2.9	7 Vietnam	37,266	2.2	7 Malaysia	81,273	2.5
8 Brazil	41,152	2.8	8 India	37,149	2.2	8 Brazil	68,903	2.2
9 Saudi Arabia	41,024	2.7	9 Malaysia	35,223	2.1	9 Russia	68,379	2.1
10 South Africa	37,048	2.5	10 Singapore	34,975	2.1	10 Singapore	57,873	1.8
1 European Union ...	168,489	11.3	3 European Union ...	260,159	15.3	1 European Union ...	428,648	13.4

World trade: excluding intra-region trade

Top partners: excluding region member states

Growth: relative variation between current and previous period

Pramen: European Commission (2014). China – Trade Statistics, <http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/bilateral-relations/countries/china>.

Příloha 5: Odvětví, která mohou být ovlivněna reformami ohlášenými v r. 2013

Industries	Major measures/policies that could possibly exert influence
Financial service	<p><u>Banks</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Growth potential from China's next golden decade • Local governments allowed to issue bonds • Securitization of debts introduced • Deregulation/opening up to private investors <p><u>Insurance</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Deposit insurance system introduced • Interest rate liberalization to be implemented • Introduction of catastrophic insurance system • Improve the agriculture insurance system <p><u>Brokerages</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Securitization of debts • Establishment of multi-level capital market SOE reform enhances M&A among brokerages <p><u>Asset management</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • More QDIs [this was not mentioned in the article]
Education/Healthcare	<ul style="list-style-type: none"> • Deregulation/loosening access restriction
Resources sector/new energy	<ul style="list-style-type: none"> • Deregulation (oil, coal, electricity etc) • Anti-pollution/clean technology • Subsidies
Infrastructure	<ul style="list-style-type: none"> • A more sustainable urbanization • To unify the infrastructure development between urban and rural areas • Private capital allowed to invest in urban infrastructure projects • Hukou system reform
Real estate	<p><u>Developers</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Financing restrictions loosened • M&A opportunities between SOE and POE developers • Urbanization <p><u>Real estate agency</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Residential land and agricultural land allowed to trade
Import & Export, Shipping/ports	<ul style="list-style-type: none"> • More free trade zones to be introduced
Defense industry	<ul style="list-style-type: none"> • The establishment of National Security Council • Private capital allowed to invest in defence industry • Reform on innovation and procurement in defence sector
Agribusiness	<ul style="list-style-type: none"> • Contracting rights of rural lands encouraged to shift to professional and large farms, family farms, farmers' cooperatives, and agribusiness enterprises • Capital encouraged to invest in modern farming and breeding business
Border trade and logistics	<ul style="list-style-type: none"> • Accelerating the pace of opening the border for trade, allowing the implementation of special policies on logistics and tourism in border cities and economic cooperation zones⁴ • Establishment of development financial institutions to accelerate the cross-border interconnection of infrastructure construction
Cultural industry	<ul style="list-style-type: none"> • Stronger implementation of intellectual property protection • Market allowed to play a decisive role in innovation • Private capital encouraged to invest in cultural industry
Consumer markets	<ul style="list-style-type: none"> • To increase incomes of the low-income class • To expand the proportion of the middle class • Baby goods: Relaxation of one-child policy • Encouragement of services to the aging population

Pramen: KPMG (2014), op. cit.